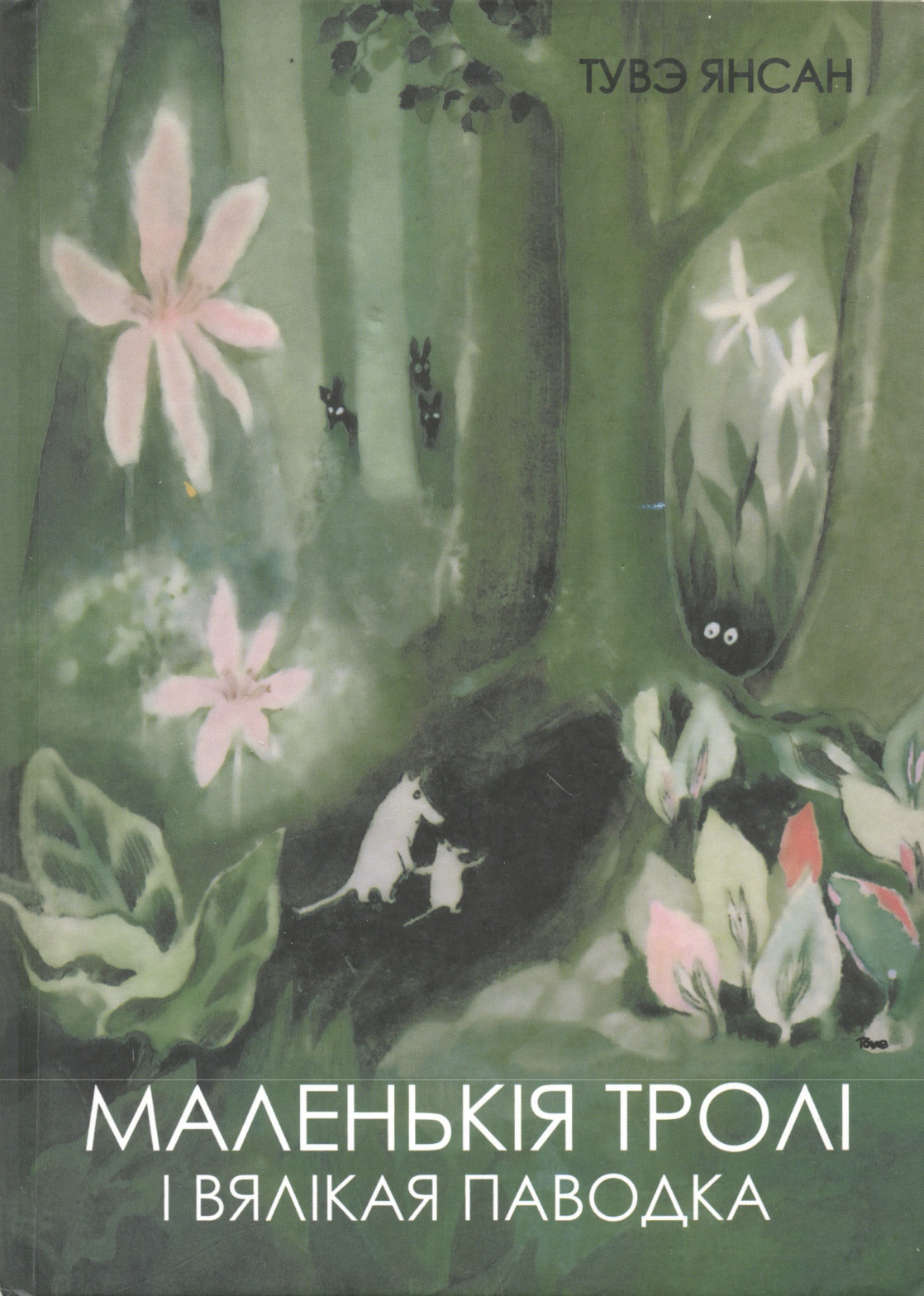

ТУВЭ ЯНСАН

МАЛЕНЬКІЯ ТРОЛІ І ВЯЛІКАЯ ПАВОДКА

Тувэ Янсан

МАЛЕНЬКІЯ ТРОЛІ І ВЯЛІКАЯ ПАВОДКА

Пераклад з шведскай

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2010

УДК 821.113.6-93
ББК 84(4Фин)-44
Я65

Пераклала з шведскай *Наста Лабада*
Рэдактар перакладу *Зміцер Колас*

Пераклад зроблены з выдання:
Tove Jansson. **Småtrollen och den stora översvämningen.**
Helsinfors. Holger Schildts Förlag. 1991.

Ілюстрацыі *Тувэ Янсан*

© Tove Jansson 1945
First published by Schildts Förlag Ab. All rights reserved.

ISBN 978-985-6783-85-5

© Tove Jansson, 1945.
© Наста Лабада, пераклад
на беларускую мову, 2010.
© Афармленне. Выдавец
Зміцер Колас, 2010.

Гэта было зімою 1939 года. Ішла вайна. Працаваць не хацелася; а рабіць малюнкi, здавалася, зусім не было патрэбы.

Таму, магчыма, мне і захацелася напісаць штосьці накшталт: «Жылі сабе аднойчы...» Далей немінуха павінна была разгарнуцца казка, але я не пайшла па збітай дарозе і не захацела пісаць пра прынцаў, прынцэс і маленькіх дзетак. Замест гэтага я прыдумала свайго няўрымслівага героя з жартоўных малюнкаў і назвала яго Мумітролем.

Напалову напісаны апавед праляжаў забыты аж да 1945 года, калі адзін мой сябар сказаў, што з гэтага можа атрымацца дзіцячая кніжка. «Дапішы яе, зрабі ілюстрацыі, і яе, можа быць, надрукуюць».

Я хацела, каб у назве кнігі абавязкова прысутнічаў Мумітроль і яго пошукі таты – як у пошуках капітана Гранта, але ў выдавецтве настойлі на «маленькіх тролях», каб чытачам было больш зразумела.

Аповесць склалася пад уплывам кніг, якія я любіла чытаць у дзяцінстве: крыху з Жуль Верна, крыху з Калодзі (дзяўчынка з блакітнымі валасамі). Ну, а чаму б і не?

Так ці інакш, гэта была мая першая кніжка са шчаслівым канцом!

Tove Jansson

Аднойчы жнівеньскім днём, недзе пасля абеду, Мумітроль і яго мама прыйшлі ў самую гушчэчу Вялікага лесу. Там пад дрэвамі было так ціха і цёмна, што, здавалася, на зямлю ўжо апусцілася ноч. Сям-там раслі гіганцкія кветкі, якія прамяніліся сваім уласным святлом, падобныя да лямпачак, што гойдаюцца на вятры, а ў самай глыбіні лясной нетры мігацелі дзве халодна-зялёныя кропкі.

– Светлякі, – сказала Мумімама, але часу спыняцца, каб паглядзець бліжэй, у іх не было.

Рэч у тым, што яны выправіліся на пошукі ўтульнага і зацішнага месца, дзе можна было б пабудаваць на зімоўку хату. Мумітролі вельмі баяцца холаду, і таму хата павінна быць гатовая не пазней, як у кастрычніку.

І яны ішлі і ішлі далей, заглыбляючыся ў цішу і змрок. Праз некаторы час Мумітролю зрабілася страшна, і ён шэптам спытаў у мамы, ці няма тут якіх небяспечных звяроў.

– Не думаю, – адказала мама, – але, мусіць, нам

лепш пайсці крыху шпарчэй. Зрэшты, мы такія маленькія, што, спадзяюся, калі ўзнікне якая небяспека, нас проста не заўважаць.

Мумітроль раптам сціснуў маміну руку мацней.

– Глядзі! – сказаў ён, і ад страху хвост у яго стаў дыбарам.

Са змроку пад дрэвам на іх гладзелі двое вачэй. Мама таксама спалохалася, але супакоіла Мумітроля:

– Гэта, напэўна, вельмі маленькі звярок. Чакай, я пасвячу на яго. У цемры ўсё выглядае страшней, чым насамрэч, разумееш?

Яна сарвала адну вялікую кветку-лямпу і пасвяціла ў цемру. Аказалася, што там, і праўда, сядзіць зусім маленькі звярок, добры і сам трохі спалоханы.

– Вось бачыш, – сказала Мумімама.

– Хто вы такія? – спытаў маленькі звярок.

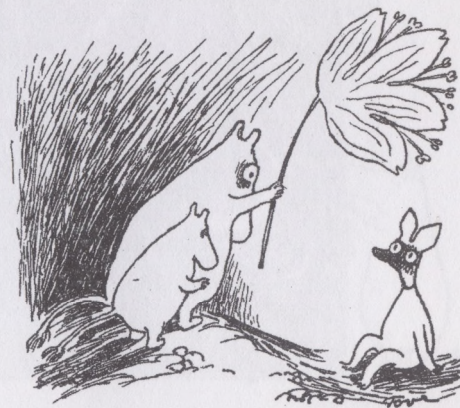
– Я Мумітроль, – адказаў Мумітроль, які паспеў крыху пасмялець. – А гэта мая мама. Спадзяюся, мы цябе не патурбавалі. (Як бачым, мама навучыла яго быць ветлівым.)

– Зусім не, – адказаў маленькі звярок. – Я сядзеў тут у адзіноце і хацеў з кім-небудзь пагутарыць. Вы не вельмі спяшаецеся?

– Вельмі, – сказала Мумімама. – Мы шукаем зручнае сонечнае месца, каб пабудаваць хату. Але, можа, ты хочаш пайсці разам з намі?

– Як жа ж мне не хацець?! – усклікнуў маленькі звярок і падбег бліжэй да іх. – Я ж тут сам заблудзіў і думаю, што ўжо ніколі не ўбачу сонца!

Далей яны пайшлі ўтраіх, прыхапіўшы з сабой вялікі цюльпан, каб асвятляць ім дарогу. А змрок згушчаўся, кветкі пад дрэвамі свяцілі ўсё слабей і ўрэшце апошнія з іх пагаслі. Наперадзе блішчала цёмная вада, а паветра было цяжкае і халоднае.

– Фу, як жахліва, – сказаў маленькі звярок. – Гэта балота. Я туды не ступлю нават кроку.

– Чаму? – спыталася Мумімама.

– Там жыве Вялікі Змей, – зусім ціха, азіраючыся па баках, адказаў маленькі звярок.

– Ха! – сказаў Мумітроль, жадаючы паказаць, што ён смелы. – Мы такія маленькія, што ён нас, пэўна, і не заўважыць. І як мы знойдзем сонечнае святло, калі не асмелімся перайсці балота? Хадзем за мной!

– Можа, толькі трошкі, – сказаў маленькі звярок. – Але будзьце асцярожныя! Я вас папярэдзіў!

І яны пачалі прасоўвацца наперад, стараючыся як мага цішэй пераскокваць з купінкі на купінку. Вакол чвякала і чмякала чорнае месіва, але пакуль свяціла лямпа-цюльпан, ім было спакойна. Адноўчы Мумітроль паслізнуўся і ледзь не ўпаў у балота, але мама злавіла яго ў апошні момант.

– Нам трэба знайсці лодку, – сказала яна. – У цябе ногі зусім прамоклі. Так і прастудзіцца нядоўга.

Яна дастала са сваёй сумачкі пару сухіх шкарпэтак, надзела іх на ногі Мумітролю, а потым перанесла яго і малень-

кага звярка на вялікі круглы гарлачыкавы ліст. Тады яны ўсе ўтраіх апусцілі хвасты ў ваду і, узяўшыся імі веславаць, паплылі далей па балоце. Пад імі на дне мітусіліся нейкія цёмныя істоты, якія сноўдалі сюды-туды паміж каранямі дрэваў, там-сям на вадзе ўзнікалі бурбалкі ці кругі, і неўпрыкмет на іх пачаў напаўзаць туман. Раптам маленькі звярок сказаў:

– Хачу дадому!

– Не бойся, маленькі звярок, – сказаў Мумітроль дрыготкім голасам. – Зараз мы заспяваем што-небудзь вясёлае і...

Але раптам цюльпан патух, і яны апынуліся ў поўнай цемры. А з цемры да іх даляцела нейкае сыканне, і гарлачыкавы ліст, на якім яны сядзелі, загойдаўся.

– Хутчэй, хутчэй, – закрычала Мумімама. – Гэта набліжаецца Вялікі Змей!

Яны глыбей апусцілі хвасты і пачалі веславаць з усяе сілы, так што вада паляцела пырскамі ва ўсе бакі, замачыўшы ім ногі. І тут яны ўбачылі Змея, які

плыў за імі. Выгляд у яго быў люты,
і злыя вочы гарэлі жоўтым агнём.

Яны веславалі так моцна, як
толькі маглі, але Змей іх наганяў
і ўжо разявіў пашчу са сваім
доўгім і трапяткім языком. Мумі-
троль закрыў вочы рукамі, закры-
чаў: «Мама!», – і знерухомеў, ча-
каючы, што зараз яго з'ядуць.

Але нічога не адбылося. Тады
ён асцярожна зірнуў паміж паль-
цамі і ўбачыў, што здарылася не-
шта незвычайнае. Іх цюльпан

ізноў заззяў, яго пялёсткі цалкам разгарнуліся, і па
сярэдзіне кветкі стаяла дзяўчынка з нябесна-блакіт-
нымі валасамі, якія даходзілі ёй аж да пятаў.

Цюльпан зіхцеў усё мацней і мацней. Змей
пачаў мружыць вочы. А потым раптам не вытрымаў,
адварнуўся і, злосна сыкаючы, знік у твані.

Мумітроль, яго мама і маленькі звярок былі такія
ўзрушаныя і здзіўленыя, што доўга не маглі пра-
мовіць ні слова.

Урэшце Мумімама ўрачыста сказала:

– Вялікі вам дзякуй за дапамогу, чароўная панна.

А Мумітроль пакланіўся ніжэй, чым звычайна, бо
ніколі не бачыў нікога прыгажэйшага за гэтую бла-
кітнавалосую дзяўчынку.

– Вы ўвесь час жылі ў цюльпане? – сарамліва па-
пытаўся маленькі звярок.

– Гэта мой дом, – адказала дзяўчынка. – Ты мо-
жаш мяне зваць Цюльпанаю.

Яны паволі паплылі далей на другі бок балота.
Бераг там быў густа парослы папараццю. Пад ёй
у імху Мумімама зрабіла будан, у якім яны і ляглі
начываць. Мумітроль прытуліўся бліжэй да мамы
і слухаў, як на балоце квакаюць жабы. Ноч поўніла-
ся рэдкімі гукамі, якія даносіліся з далечыні, і ён доў-
га яшчэ да іх прыслухоўваўся, пакуль нарэшце не
заснуў.

Наступнай раніцай яны рушылі далей. Цюльпа-
на ішла наперадзе, і яе блакітныя валасы свяцілі
лепш за любую лямпу. Дарога ўвесь час падыма-
лася ўгору, і ўрэшце яны былі вымушаныя караска-
цца ўверх па крутым адхоне, такім высокім, што яго
канца не было відаць.

– Там, наверху, напэўна, свеціць сонца, – ска-
заў з надзеяй маленькі звярок. – А тут я зусім замерз.

– Я таксама, – сказаў Мумітроль і чхнуў.

– Так я і думала, – сказала Мумімама. – Вось ты і прастудзіўся. Сядзь, калі ласка, я раскладу вогнішча.

Яна сабрала вялікую кучу сухога галля і падпаліла яе іскаркай з блакітных валасоў Цюльпаны. Яны сядзелі ўчацвярых і глядзелі на агонь, а Мумімама распавядала ім розныя гісторыі. Яна расказвала пра сваё дзяцінства. Мумітролям тады не было патрэбы блукаць па лясах і балотах у пошуках жылля.

У тых часы яны разам з хатнімі троямі жылі ў людзей, найчасцей за цёплаю печку.

– Нехта з нашых живе так і цяпер, – сказала Мумімама. – У тых хатах, дзе ў людзей яшчэ засталіся кафляныя печы. Батарэі нам не падыходзяць.

– А людзі ведалі, што вы там жывяце? – спытаў Мумітроль.

– Некаторыя ведалі, – адказала Мумімама. – Калі яны

заставаліся ў хаце адны, то маглі адчуваць нашу прысутнасць паводле слабога павыветрыку, які часам прабягаў у іх па спіне.

– Раскажы што-небудзь пратату, – папрасіў Мумітроль.

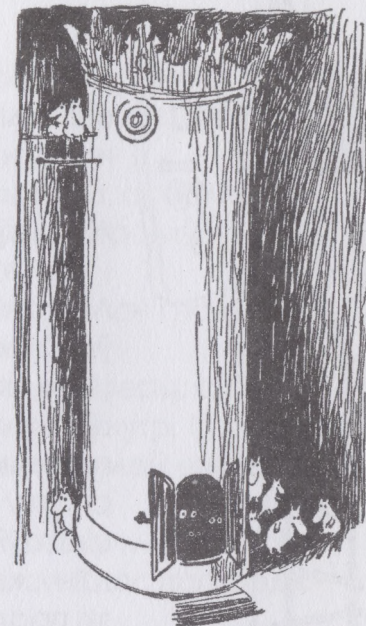
– Гэта быў незвычайны мумітроль, – сказала мама задуманна і сумна. – Яму ўвесь час карцела пераязджаць, і мы вечна перасяляліся ад печкі да печкі. Яму нідзе не падабалася. А потым ён знік – падаўся ў свет за хаціфнатамі, гэтымі маленькімі падарожнікамі.

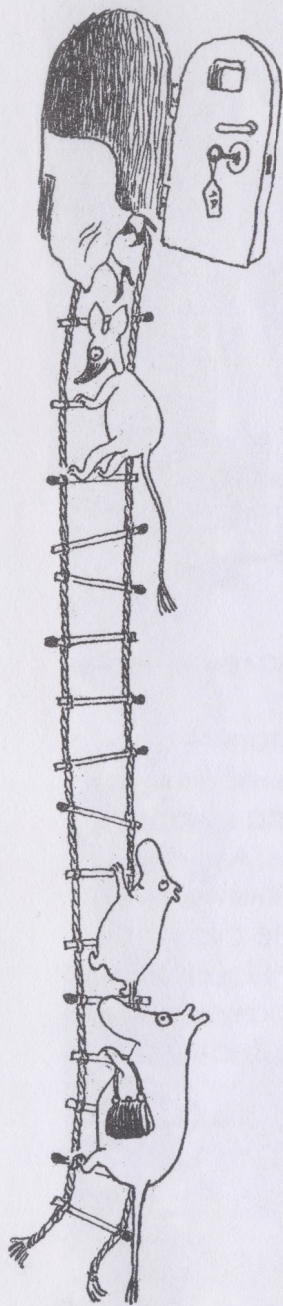
– А што гэта за народ? – спытаўся маленькі звярок.

– Гэта такія маленькія чарадзейныя істоты, – растлумачыла Мумімама. – Яны могуць быць нябачнымі. Часам жывуць у людзей пад падлогай, і па вечарах, калі ціха, можна пачуць, як яны шамацяць. Але большасць хаціфнатаў вандруюць па свеце, яны нідзе не спыняюцца і нічым не цікавяцца. Ніколі не скажаш, радуецца хаціфнат ці злуецца, сумуе ці дзівіцца. Я ўпэўненая, што ў іх увогуле няма ніякіх пачуццяў.

– А тата таксама зрабіўся цяпер хаціфнатам? – спытаў Мумітроль.

– Не, ні ў якім разе! – адказала Мумімама. – Хіба табе не зразумела, што яны проста завабілі яго за сабой падманам.

– Вось бы нам як-небудзь яго сустрэць! – сказала Цюльпана. – Ён бы, напэўна, ўзрадаваўся?

– Вядома, – сказала Мумімама. – Але наўрад ці мы яго сустрэнем.

І з гэтымі словамі яна заплакала. Астатнім зрабілася так сумна, што ўсе таксама пачалі хліпаць насамі, і чым больш яны плакалі, тым маркоціліся мацней, і іх плач рабіўся яшчэ гучнейшым. Валасы ў Цюльпаны ад смутку пабляклі і зусім перасталі свяціцца. Яны праплакалі так добрую гадзіну, калі раптам пачулі строгі голас, які прамовіў:

– Чаго гэта вы там разрумзаліся?

Яны адразу супакоіліся і агледзеліся вакол, але таго, хто з імі гаварыў, не ўбачылі.

У той самы момант уніз з гары спусцілася вераўчаная лесвічка. А высока наверх з-за дзверцаў у скале высунулася галава нейкага старога пана.

– Ну? – крыкнуў ён.

– Прабачце, шаноўны пане, – сказала Цюльпана і прысела ў рэверансе. – Але ведаеце, усё сапраўды вельмі сумна: Мумітролеў тата прапаў, мы змерзлі і стаміліся лезці па гэтым адхоне ўгору да сонечнага святла, а яшчэ нам няма дзе жыць.

– Разумею, – сказаў стары пан. – Ну, дык заходзьце да мяне. Маё сонечнае святло найлепшае ў свеце.

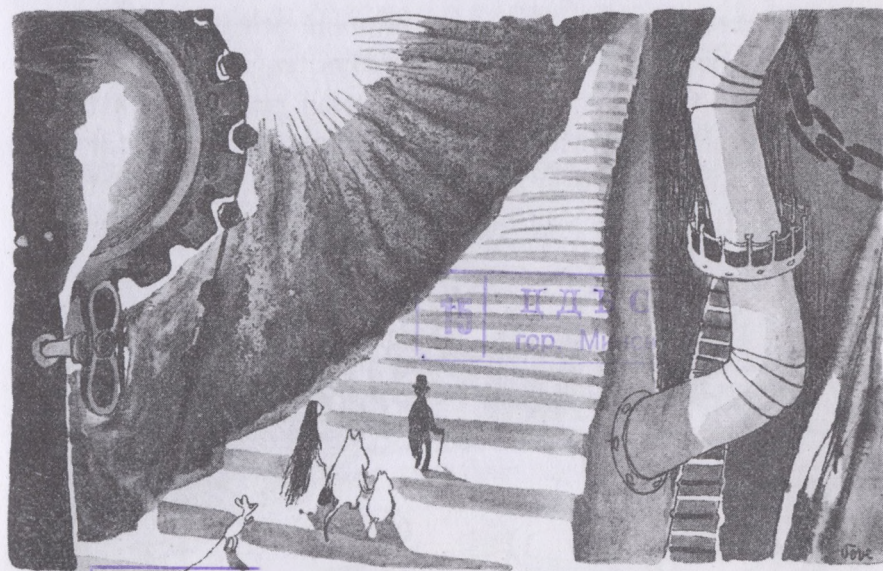
Лезці ўверх па лесвіцы было цяжка, асабліва Мумітролю і яго маме, бо ножкі ў мумітроляў насамрэч вельмі кароткія.

– Выцірайце ногі, – сказаў стары пан і падняў за імі вераўчаную лесвічку.

Пасля гэтага ён шчыльна зачыніў дзверы, каб нічога небяспечнага не прашмыгнула ўнутр. І ўсе разам яны пачалі падымацца па стромай шырокай лесвіцы, што вяла ўглыб гары.

– Вы ўпэўненыя, што гэтаму пану можна давяраць? – шапнуў маленькі звярок. – Я вас папярэджваю!

Ён увесь сціснуўся, стараючыся стаць яшчэ меншым, і схваўся за плячыма ў Мумімамы. У гэты самы момант перад імі заззяла блакітнае святло

і лесвіца прывяла іх у цудоўны сад. Дрэвы тут свяціліся рознымі колерамі, іх галіны былі аблепленыя безліччу незвычайных пладоў і кветак, а ў траве пад імі ляжала мноства іскрыстых сняжынак.

– Ого! – закрычаў Мумітроль і пабег ляпіць снежку.

– Асцярожна, не памарозь рукі! – крыкнула яму мама.

Але калі Мумітроль запусціў у снег рукі, ён убачыў, што гэта зусім не снег, а марозіва. А хрусткая зялёная трава была зробленая з цукерачнай карамелі. Уздоўж і ўпоперак па лугах цяклі рознакаляровыя ручаіны, якія пеніліся і булькаталі між залатымі пясчанымі берагамі.

– Зялёны ліманад! – закрычаў маленькі звярок і нахіліўся папіць. – Гэта не вада, гэта ліманад!

Мумімама адразу рушыла да белага ручая, бо вельмі любіла малако (як і большасць мумітроляў, дарэчы, асабліва калі яны робяцца больш дарослымі). Цюльпана бегала ад дрэва да дрэва і збірала ў ахапак шакаладкі і карамелькі, і як толькі яна зрывала адзін зіхоткі плод, на яго месцы адразу вырастаў новы. Яны забыліся на свае беды і беглі далей, углыб чарадзейнага сада. А стары пан паволі ішоў за імі і яўна быў задаволены, што сад ім так спадабаўся.

– Усё гэта я зрабіў сам, – сказаў ён. – І сонца таксама.

І праўда – калі яны паглядзелі на сонца, то заўважылі, што яно несапраўднае: замест яго гарэла вялікая лямпа са стужачкамі з залатой паперы.

– Вось яно што, – расчаравана прамовіў маленькі звярок. – А я думаў, у вас сапраўднае сонца. Цяпер я і сам бачу, што яно неяк дзіўна свеціць.

– Ну, што зробіш, лепш у мяне не атрымалася, – пакрыўдзіўся стары пан. – Але ж сад вам спадабаўся?

– О, так, – сказаў Мумітроль, які ў гэты момант еў маленькія каменьчыкі (насамрэч яны былі зроблены з марцыпанаў).

– Калі хочаце застацца і жыць тут, я пабудую вам дом з пірага, – сказаў стары пан. – Мне тут часам аднаму сумна.

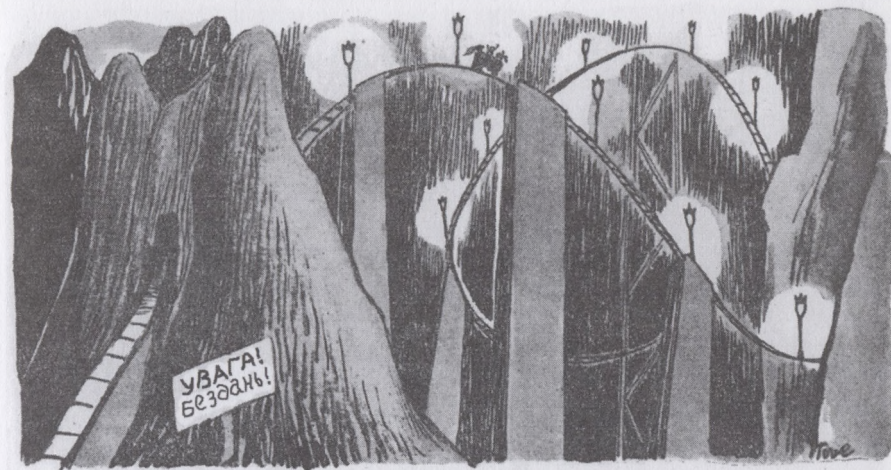
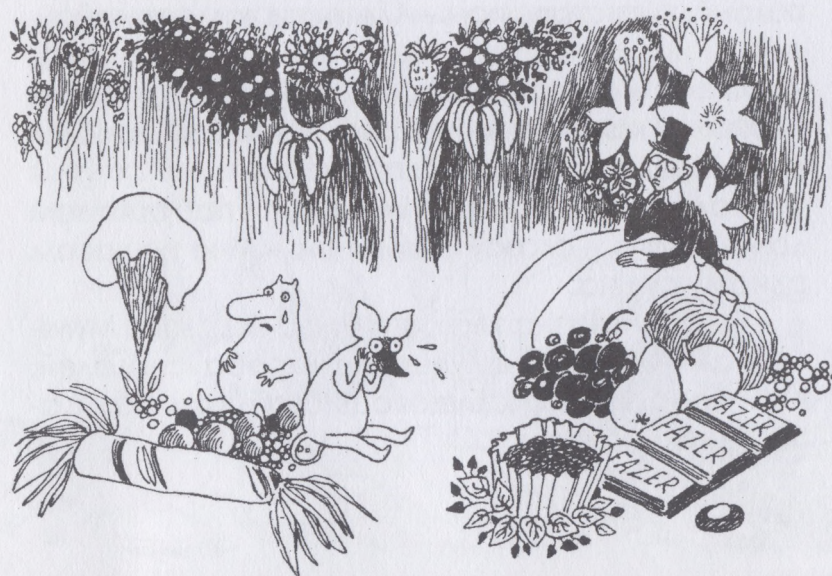
– Вельмі прыязна з вашага боку, – сказала Мумімама. – Але не крыўдуйце, нам трэба ісці далей. Нам хацелася б пабудаваць свой дом пад сапраўдным сонцам.

– Не, давайце застанемся! – закрычалі Мумітроль, маленькі звярок і Цюльпана.

– Ну, добра, дзеці, пасля паглядзім, – сказала Мумімама і легла спаць пад шакаладным кустом.

Калі яна прачнулася, то пачула гучныя стогны і адразу зразумела, што гэта енчыць яе Мумітроль, у якога забалеў живоцік. (А мумітролю не шмат трэба, каб у яго забалеў живот.) Ад усяго з'етага пуза ў яго зрабілася круглае і нясцерпна балела. Побач з Мумітролем сядзеў маленькі звярок, якому было яшчэ горш, бо ад карамелек, якія ён з'еў, яму яшчэ балелі і зубы. Мумімама не сварылася, яна проста дастала з сумачкі два пачкі з рознымі парашкамі і дала кожнаму той, які яму быў патрэбен. Потым яна спытала ў старога пана, ці ёсць у яго якая-небудзь сажалка з гарчай і смачнай малочнай кашай.

– На жаль, няма, – адказаў ён. – Але ёсць адна сажалка з пенкаю ад вяршкоў і яшчэ адна – з мармеладам.

– Хм, – сказала Мумімама. – Але ж вы самі бачыце, што ім патрэбна сапраўдная гарачая ежа. А дзе Цюльпана?

– Яна кажа, што не можа заснуць, бо тут увесь час свеціць сонца, – адказаў стары пан і засмуціўся. – Вельмі шкада, што вам у мяне не падабаецца.

– Мы яшчэ прыйдзем, – супакоіла яго Мумімама. – Але цяпер нам, бадай, трэба вярнуцца на свежае паветра.

Яна ўзяла за рукі Мумітроля і маленькага звярка і паклікала Цюльпану.

– Вам будзе хутчэй з'ехаць па жалезнай горцы, – ветліва сказаў стары пан. – Яна ідзе праз усю гару і выходзіць на свежае паветра якраз пад сонца.

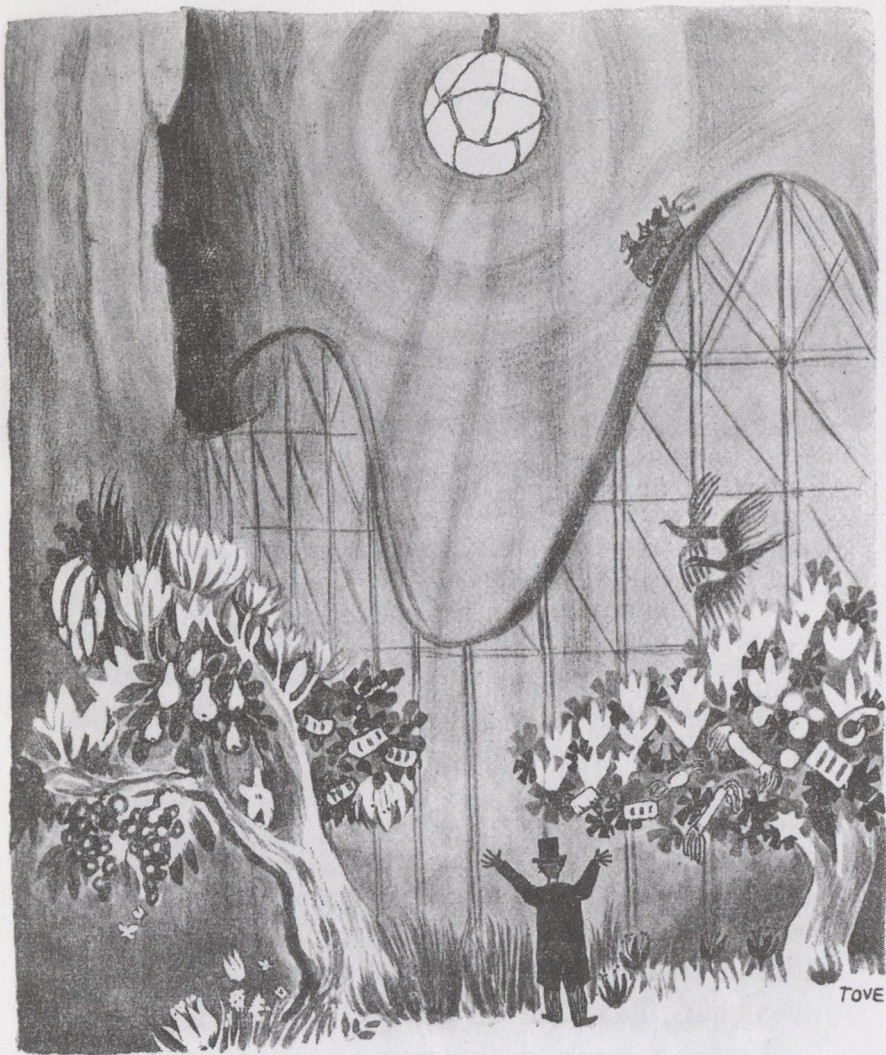
– Дзякуй, – сказала яму Мумімама. – Ну, бывайце.

– Бывайце, – сказала Цюльпана.

(Мумітроль і маленькі звярок не змаглі прамовіць ні слова, бо надта дрэнна сябе адчувалі.)

– Усяго добрага, – пажадаў ім стары пан.

І яны з хуткасцю ветру панесліся па горцы ўніз. Калі

яны выехалі нарэшце на другі бок гары, ім было ўсім так млосна, што давялося доўга яшчэ сядзець на зямлі, каб ачوماцца. Трошкі пазней яны пачалі аглядацца.

Перад імі шырыўся акіян, які іскрыўся пад промнямі сонца.

– Я хачу купацца! – закрычаў Мумітроль, бо зноў ужо адчуваў сябе добра.

– Я таксама, – сказаў маленькі звярок. І яны пабеглі і плюхнуліся якраз у сонечную палоску на вадзе.

Цюльпана завязала валасы, каб яны не згаслі, і асцярожна ўвайшла ў ваду.

– Вой, як холадна, – сказала яна.

– Не купайцеся доўга, – крыкнула Мумімама, і лягла трохі пазагараць, бо адчувала сябе яшчэ стомленай.

Раптам, нібы з ніадкуль, узнік мурашыны леў. Выгляд у яго быў вельмі незадаволены, і ён злосна зароў:

– Гэта мой бераг! Ану ідзіце адсюль усе!

– І не падумаем, – сказала яму Мумімама. – Яшчэ чаго?

Тады мурашыны леў узяўся сыпаць ёй у вочы пяском. Ён кідаў пясок заднімі лапамі, пакуль зусім не зацерушыў ёй вочы, так што яна не магла ўжо нічога бачыць. Мурашыны леў падступаў да Мумімамы ўсё бліжэй, а потым пачаў раптам закопвацца ў пясок, і яміна вакол яго пачала расці і паглыбляцца.

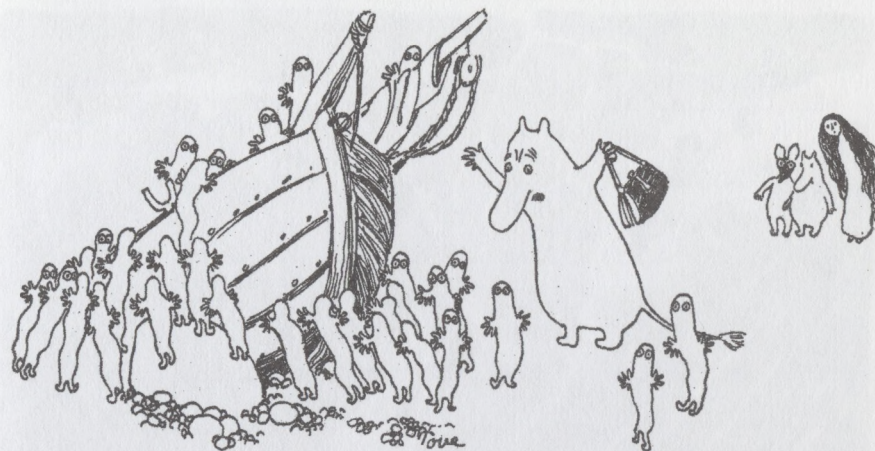
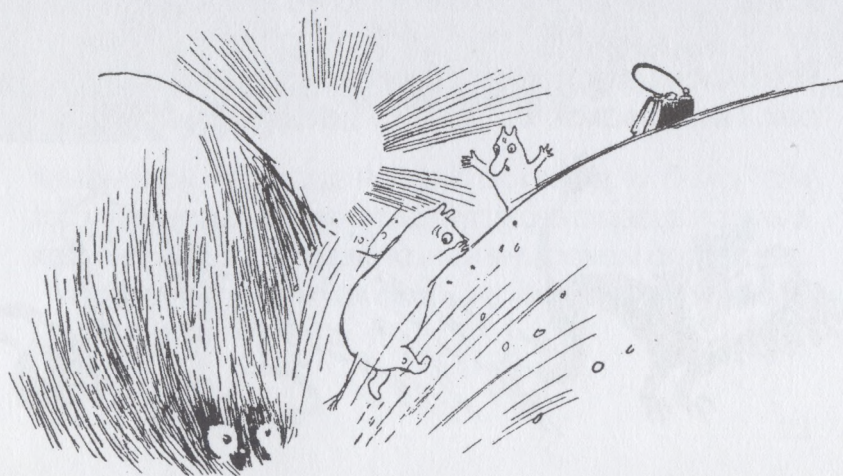

Урэшце на яе дне засталіся бачныя толькі ягоныя вочы, але мурашыны леў усё капаў і сыпаў пяском у Мумітролеву маму. І яна сама пачала спаўзаць у яму, ад-

чайна змагаючыся і стараючыся выбрацца назад наверх.

– Памажыце, памажыце! – крычала яна, выплёўваючы пясок. – Ратуйце мяне!

Мумітроль пачуў яе і кінуўся з вады на бераг. Ён паспеў ухапіць маму за вушы і, напружваючы ўсе сілы, узяўся яе выцягваць, лаючы і бэсцячы мурашынага льва. Потым падбеглі маленькі звярок і Цюльпана. Яны ўзяліся цягнуць усе разам і ўрэшце выцягнулі такі Мумімаму на край яміны і ўратавалі яе. (А мурашыны леў ад злосці працягваў закопваць сам сябе, так што ніхто і не ведае, ці ўдалося яму потым выбрацца з пяску самому.) Прайшло няма часу, пакуль нашы героі павытрасалі ўвесь пясок з вачэй і крыху супакоіліся. Купацца ім ужо не

хацелася, і таму яны рушылі ўздоўж берага ў пошуках лодкі. Сонца заходзіла, а на даляглядзе збіраліся грозныя чорныя хмары. Набліжалася навальніца. Раптам далёка наперадзе яны ўгледзелі нейкую валтузню. Там шмат маленькіх бляклых істотаў спрабавалі спіхнуць на ваду карабель. Мумімама доўга ўглядалася ў іх, а потым закрычала:

– Гэта ж падарожнікі! Гэта хаціфнаты! – і яна з усяе сілы пабегла да іх.

Калі Мумітроль, маленькі звярок і Цюльпана дагналі яе, Мумімама стаяла ўжо пасярод хаціфнатаў (такіх маленькіх, што яны сягалі ёй толькі да пояса) і гаварыла з імі, распытвала, махала рукамі, сама не свая. Яна ўвесь час паўтарала адно пытанне: ці бачылі яны Мумітату, – але хаціфнаты толькі час ад часу пазіралі на яе круглымі і бясколернымі сваімі вачыма і зноў браліся піхаць карабель у мора.

– Ах! – ускрыкнула Мумімама. – Я ў спешцы зусім забылася, што яны нічога не чуюць і не гавораць!

Тады яна намалявала на пяску прыгажуну-мумітроля і побач з ім – пытальянік. Але хаціфнаты ўсё

адно не звярталі на яе ніякай увагі, яны ўжо сцягнулі карабель на ваду і цяпер падымалі ветразі. (Цалкам можа быць, яны ўвогуле не зразумелі, што Мумімама мела на ўвазе, бо, праўду кажучы, хаціфнаты даволі дурныя.)

Чорныя хмары пачалі зацягваць неба, а на моры разгуляліся хвалі.

– Нам нічога не застаецца, як плысці з імі, – сказала ўрэшце Мумімама. – Гэты бераг выглядае пустым і змрочным, і ў мяне зусім няма жадання зноў натрапіць на мурашынага льва. Заскоквайце на карабель, дзеткі!

– Ну, я вас папярэджваў, – прамармытаў сам

сабе пад нос маленькі звярок, але ўсё адно залез на борт разам з астатнімі.

Хаціфнат, які стаяў за стырном, вывеў карабель у мора. Неба канчаткова сцямнела, хвалі пеніліся белаю пенай, а ў далечыні грукатаў гром. Цюльпаніны валасы, раскудлачаныя ветрам, ледзьве зіхцелі.

– Мне зноў страшна, – сказаў маленькі звярок. – Я ўжо шкадую, што пайшоў з вамі.

– Ха! – ускрыкнуў Мумітроль, але жаданне сказаць што-небудзь яшчэ ў яго адразу знікла, і ён, скруціўшыся, прытуліўся да мамы.

Раз-пораз набягала якая-небудзь вялізная хваля, вышэйшая за іншыя, і перакочвалася цераз борт. Корабель з напатымі ветразямі ляцеў наперад на шалёнай хуткасці. Часам яны заўважалі за бортам русалку, якая гойдалася на грабяні хвалі, а часам – цэлую чараду малых марскіх троляў. Гром грымеў усё мацней, і маланкі ўздоўж і ўпоперак рассякалі неба.

– Ну вось, цяпер мяне яшчэ і загайдала, – сказаў маленькі звярок.

Ён пачаў ванітаваць, а Мумімама трымала яму галаву над бортам.

Сонца ўжо даўно зайшло, але ў святле бліскавіц яны ўгледзелі марскога троля, які стараўся плыць увесь час упоравень з караблём.

– Здароў, – крыкнуў яму скрозь шторм Мумітроль, жадаючы паказаць, што яму зусім не страшна.

– Здароў, здароў, – адказаў марскі троль. – А ты з выгляду, здаецца, нейкі мой сваяк.

– Приємна чуць, – ветліва азваўся Мумітроль. (Але падумаў, што калі марскі троль яму і сваяк, дык, мусіць, вельмі далёкі, бо мумітролі – істоты нашмат знатнейшыя за марскіх трольяў.)

– Заскоквай на карабель, – крыкнула Цюльпана марскому тролью, – а то адстанеш!

Марскі троль пераскочыў цераз борт і абтрос з сябе ваду, як сабака.

– Выдатная пагодка, – сказаў ён. – Куды кіруеце?

– Усё адно куды, абы выйсці на сушу, – застагнаў маленькі звярок, твар у якога пазелянеў ад марской хваробы.

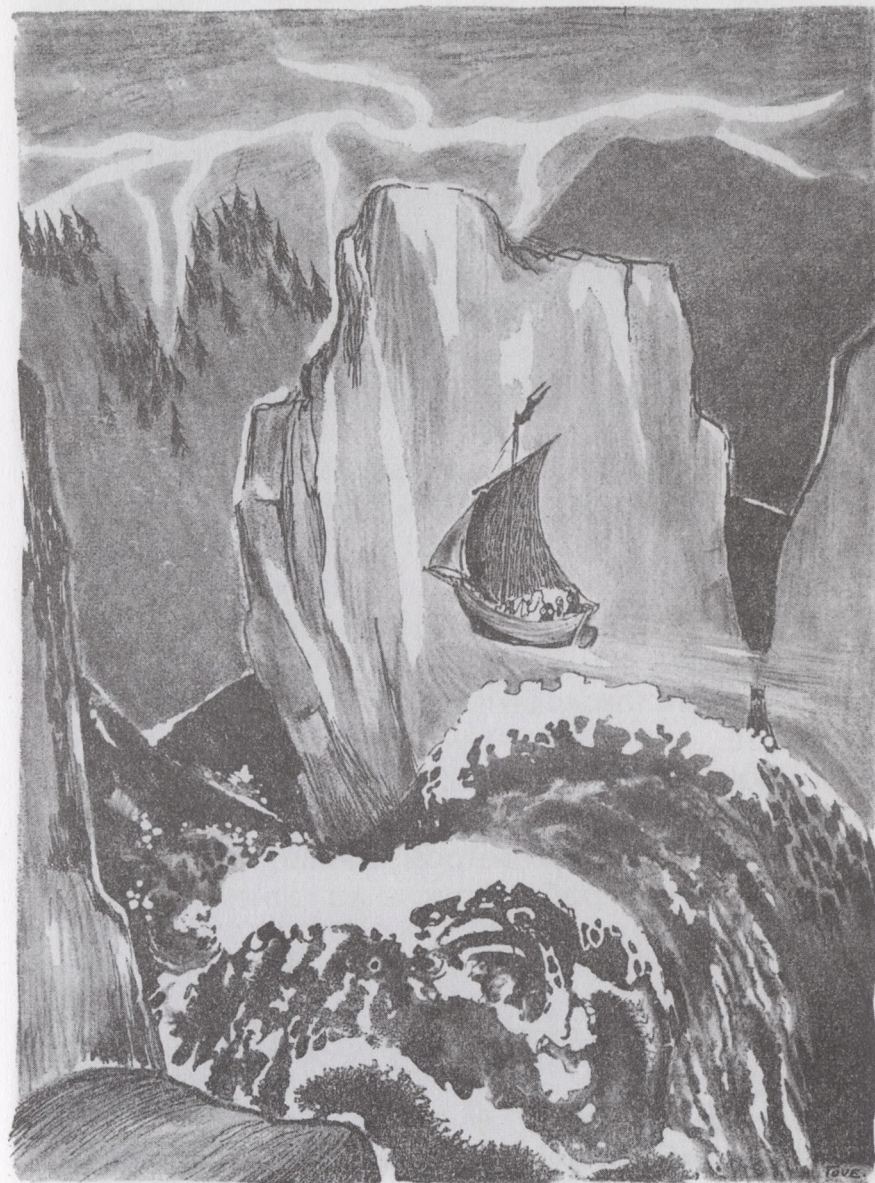
– У такім разе, лепш мне самому стаць за стырно, – сказаў марскі троль. – Бо так вы трымаеце курс у адкрыты акіяны.

Ён адсунуў убок хаціфната, што стаяў за стырном, і змяніў курс карабля. І дзіва: пад кіраўніцтвам марскога тролья карабель адразу пайшоў незвычайна плаўна. Ён танчыў па моры і пасоўваўся наперад, лёгка пераскокваючы з хвалі на хвалю.

Маленькі звярок павесялеў, а Мумітроль аж завішчэў ад захаплення. Толькі хаціфнаты сядзелі, абьякава ўтаропіўшыся ў далечыню. Іх нічога не цікавіла, ім трэба было толькі плыць і плыць увесь час наперад, пераязджаючы з аднаго незнаёмага месца ў другое.

– Я ведаю адну добрую бухту, – сказаў марскі троль. – Але праход у яе такі вузкі, што прычаліць у ёй могуць толькі такія выдатныя маракі, як я.

Ён гучна засмяўся і кінуў карабель з хвалі на хвалю далёка наперад. І тут у святле маланак яны ўбачылі

наперадзе высокія прыбярэжныя скалы. Мумімаме зямля на тым беразе падалася дзікай і страшнай.

– Там хоць ёсць чаго есці? – спытала яна.

– Там ёсць усё, што захочаце, – адказаў марскі троль. – Трымайцеся, бо мы зараз прычальваем.

У гэты самы момант карабель ўляцеў у чорную цясніну, дзе шторм выў і гудзеў між высачэзнымі каменнымі сценамі. Белая пена білася аб скалы, і здавалася, што карабель зараз аб іх разаб'ецца. Але ён лёгка, як птушка, паляцеў далей і трапіў у шырокую бухту, дзе вада была ўжо спакойная, празрыстая і зялёная, як у затоцы.

– Дзякуй богу, – перавяла дух Мумімама, бо яна не надта давярала марскаму тролю. – А тут, і праўда, хораша.

– Як на чый густ, – сказаў марскі троль. – Мне больш даспадобы штормы і навальніцы. Лепш я вярнуся, пакуль хвалі не аслаблі.

З гэтымі словамі ён перакуліўся цераз борт і знік у вадзе.

Убачыўшы перад сабой невядомы бераг, хаціфнаты ажывіліся. Некаторыя пачалі згортваць і замацоўваць спушчаныя ветразі, а іншыя вынялі вёслы і жвава пачалі грэбці, кіруючы да квітнеючага зялё-

нага берага. На беразе, да якога прыстаў карабель, быў шырокі луг, які поўніўся дзікімі кветкамі, і Мумітроль, узяўшы прычальную ліну, саскочыў з борта на сушу.

– А цяпер пакланіся хаціфнатам і падзякуй ім за вандроўку, – сказала Мумімама.

Мумітроль нізка пакланіўся, а маленькі звярок у знак удзячнасці памахаў хвосцікам.

– Вялікі дзякуй, – сказалі Мумімама з Цюльпанай, прысеўшы ў глыбокім рэверансе да самай зямлі.

Але падняўшы вочы, убачылі, што хаціфнаты зніклі.

– Зрабіліся нябачнымі, – сказаў маленькі звярок. – Дзіўны народ.

Яны ўчацвярых пабрылі сярод кветак. Узыходзіла сонца, і ў яго промнях зіхцела і пералівалася рознымі колерамі раса.

– Я хацела б тут жыць, – сказала Цюльпана. – Гэтыя кветкі яшчэ прыгажэйшыя за мой стары цюльпан.

Апроч таго, ён па колеры зусім не пасаваў да маіх валасоў.

– Глядзіце, дом з чыстага золата! – раптам крыкнуў маленькі звярок і паказаў пальцам на сярэдзіну луга.

Там стаяла вежа з мноствам вокнаў, у якіх адбівалася сонца. Апошні паверх быў цалкам са шкла, і сонечныя промні пераліваліся ў ім жоўта-чырвоным полымем.

– Цікава, хто там жыве? – спыталася Мумімама. – Можа, іх будзіць яшчэ ранавата?

– Але я такі галодны, што ў мяне ажно кішкі ў квача гуляюць, – сказаў Мумітроль.

– У нас таксама, – прызналіся маленькі звярок і Цюльпана.

І яны ўсе паглядзелі на Мумімаму.

– Ну, тады хадзем, – сказала яна і, падышоўшы да вежы, пастукалася.

Праз пэўны час дзверы прыадчыніліся, і з-за іх вызірнуў хлопчык з рыжымі валасамі.

– Ваш карабель разбіўся? – спытаў ён.

– Амаль што, – сказала Мумімама. – Ва ўсякім разе мы вельмі галодныя.

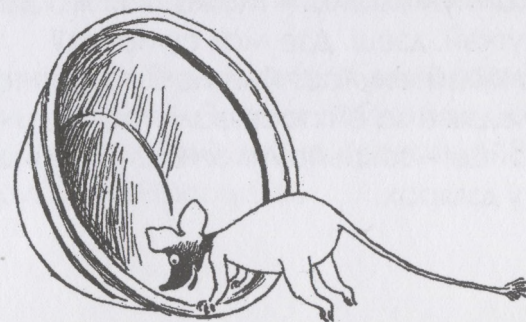
Тады хлопчык шырока расчыніў дзверы і запрасіў увайсці. Калі ён убачыў Цюльпану, то адразу нізка ёй пакланіўся, бо ніколі раней не бачыў такіх прыгожых блакітных валасоў. Цюльпана таксама нізка прысела ў рэверансе, бо і ёй вельмі спадабаліся яго рыжыя валасы. Пасля гэтага яны следам за хлопчыкам падняліся ўсе разам па кручанай лесвіцы на апошні, шкляны паверх, адкуль ва ўсе бакі можна было бачыць мора. Пасярэдзіне залы на стала стаяла вялізная міса з нядаўна прыгатаваным марскім пудынгам, над якім падымалася пара.

– А гэта, праўда, для нас? – запыталася Мумімама.

– Вядома, – сказаў хлопчык. – Кожны раз, калі пачынаецца шторм, я назіраю за морам і ўсіх, хто ўратаваўся ў маёй бухце, запрашаю на свой марскі пудынг. Так было заўсёды.

Яны, доўга не марудзячы, селі за стол і даволі хутка апаражнілі місу. (А маленькі звярок, які не заўсёды ўмеў паводзіць сябе культурна, потым яшчэ залез разам з місай пад стол і вылізаў яе да бляску).

– Вялікі табе дзякуй, – сказала Мумімама. – Ты, на-

пэўна, ужо шмат каго частаваў марскім пудынгам у сваёй вежы.

– Ну, так, – сказаў хлопчык. – Да мяне завіталі з усіх куткоў свету. І снусмумрыкі, і марскія прывіды, і малыя істоты, і вялікія, і сноркі, і хемулі. А часам і сёй-

той марскі канёк прыбіваўся.

– А мумітроляў ты раней не сустракаў? – папыталася Мумімама. Яе голас дрыжаў ад хвалявання.

– Так, прыходзіў адзін, – сказаў хлопчык. – Гэта было ў мінулы панядзелак, пасля цыклона.

– Можа, гэта быў тата? – закрычаў Мумітроль. – У яго была звычка засоўваць хвост у кішэню?

– Так, праўда, такая звычка ў яго была, – сказаў хлопчык. – Я гэта добра запамніў, бо выглядала вельмі пацешна.

Пачуўшы гэта, Мумітроль і Мумімама так узрадаваліся, што кінуліся адно аднаму ў абдымкі, а маленькі звярок падскокваў і крычаў: «Ура!»

– І куды ён пайшоў? – спыталася Мумімама. – Ён што-небудзь казаў? Дзе ён можа быць? І як выглядаў?

– Выдатна, – сказаў хлопчык. – А пакіраваў ён на поўдзень.

– Значыць, нам трэба неадкладна ісці за ім, – сказала Мумімама. – Можа, мы яго дагонім. Хадзем хутчэй, дзеці. Дзе мая сумачка?

І яна куляй кінулася ўніз па лесвіцы, так што астатнія ледзьве за ёй паспывалі.

– Стойце, – закрычаў хлопчык. – Чакайце! – ён дагнаў іх у дзвярах.

– Даруй, што мы з табой як належыць не развіталіся! – сказала Мумімама, падскокваючы ад нецярплівасці. – Але ж ты разумееш...

– Ды я не пра гэта, – сказаў хлопчык, і яго шчокі пачырванелі так, што сталі аднаго колеру з яго валасамі. – Я толькі падумаў, што, можа...

– Ну, кажы ўжо, – сказала Мумімама.

– Цюльпана, – сказаў хлопчык. – Чароўная Цюльпана, ці не хочаш ты застацца са мной?

– Ды я з задавальненнем, – радасна адказала Цюльпана. – Пакуль мы там сядзелі, наверсе, я ўвесь час думала, як добра мае блакітныя валасы маглі б свяціць мараходам з тваёй шкляной вежы. А яшчэ я таксама добра гатую марскі пудынг.

Але тут яна трошкі спалохалася і паглядзела на Мумімама:

– Я, безумоўна, вельмі хацела б дапамагчы вам у пошуках... – пачала яна.

– Вох, ды мы і самі выдатна справімся, – сказала Мумімама. – Мы вам потым напішам ліст і раскажам, як усё прайшло.

Тады ўсе абняліся на развітанне, і Мумітроль разам з мамай і маленькім звяром рушылі на поўдзень. Яны цэлы дзень ішлі па кветкавых лугах, і Мумітролю вельмі хацелася як след іх даследаваць і разгледзець. Але мама спяшалася і не дазваляла спыняцца.

– Вы калі-небудзь бачылі такія дзіўныя дрэвы? – спытаў маленькі звярок. – З такім даўжэзным ствалом і такім маленечкім венікам на верхавіне. Па-мойму, выгляд у іх нейкі бязглузды.

– Сам ты бязглузды, – сказала Мумімама, бо яна нервавала-ся. – Каб ты ведаў, гэтыя дрэвы – пальмы, і яны заўсёды так выглядаюць.

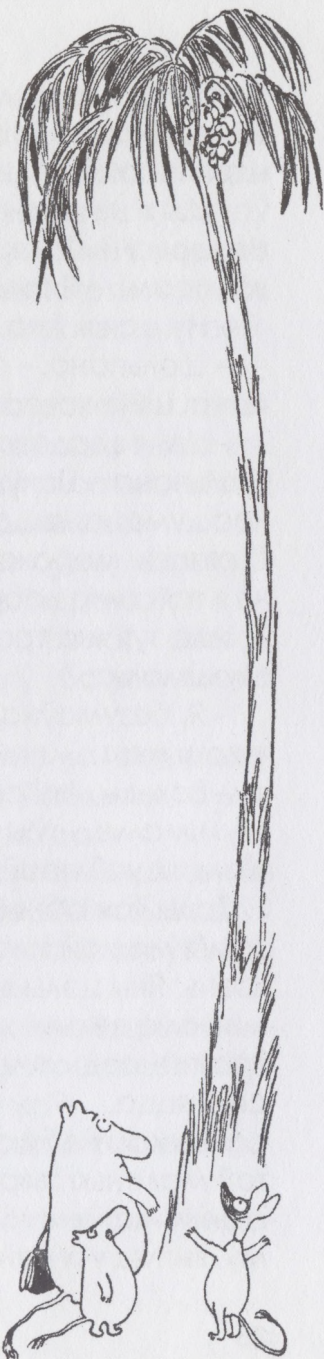
– Ну і няхай сабе, – пакрыўдзіўся маленькі звярок.

Па абедзе стала вельмі гарача. Расліны паніклі, а сонца стаяла высока ў небе і святліла гнеўна-чырвоным святлом. І хоць мумітролі любяць цяпло, але пры такім надвор'і і на іх напала млявасць і захацелася легчы ды адпачыць пад якім-небудзь вялікім кактусам, якіх тут расла цэлая процьма. Але Мумімама не магла супакоіцца і не хацела спыняцца, пакуль яны не знайшлі Мумітату. Таму яны ішлі і ішлі на поўдзень, хоць пачынала змяркацца. Раптам маленькі звярок спыніўся і напружыў слых.

– Што гэта вакол нас шабуршыць?

І тут яны пачулі, як нешта шамаціць у лістоце.

– Ды гэта проста дождж, – сказала Мумімама. – Цяпер нам давядзецца такі схавання пад якім-небудзь кактусам.

Дождж церушыў усю ноч, а раніцай пачалася сапраўдная завея. Усё вакол выглядала панурым і шэрым.

– Ну, нічога не зробіш, нам усё роўна трэба ісці далей, – сказала Мумімама. – Але я вам зараз нешта дам – я хавала гэта для вас на крайні выпадак.

І яна дастала з сумачкі вялікую шакаладку, якую пры-

хапіла з цудоўнага сада старога пана. Яна падзяліла шакаладку напалам і дала кожнаму па кавалачку.

– А ты сама не хочаш? – спытаў Мумітроль.

– Не, – адказала мама. – Я не люблю шакалад.

І яны рушылі далей пад заліўным дажджом. Яны ішлі цэлы дзень, і назаўтра таксама. Усё, што ім удалося знайсці, каб падсілкавацца, – гэта была жменька мокрых карэньчыкаў і трошачкі смокваў. А на трэці дзень дождж памацнеў так, што кожная ручаінка ператваралася ў бурлівы пенны паток. Ісці рабілася ўсё цяжэй, вада ўсё больш паднімалася, і ўрэшце ім давялося залезці на невялікі пагорак, каб іх не знесла патокам вады. Там яны і сядзелі, назіраючы, як хіжыя хвалі ўсё бліжэй падступаюць да іх. Ім было сыра і холадна. Вакол плавала мэбля, цэлыя дамы і вялікія дрэвы – усё, што несла з сабою паводка.

– Я хачу зноў дахаты, – сказаў маленькі звярок, але яго ніхто не пачуў.

Мумітроль і яго мама раптам заўважылі ў вадзе нешта дзіўнае – яно набліжалася да іх, круцячыся і гойдаючыся на хвалях.

– Гэта ахвяры наваднення! – закрычаў Мумітроль, які меў добры зрок. – Там цэлая сям'я! Мама, мы павінны іх уратаваць!

Да іх плыло крэсла, часам яно чаплялася за кроны дрэваў, што тырчалі з вады, але бурлівы паток яго зноў выдзіраў і гнаў далей. На крэсле сядзела мокрая котка з пяццю такімі ж мокрымі кацянятамі.

– Бедная маці, – закрычала Мумімама, забегшы ў ваду аж па пояс. – Трымайце мяне, а я паспрабую захапіць іх хвостом!

Мумітроль моцна ўхапіўся за сваю маму, а маленькі звярок так расхвальяваўся, што не мог нічога рабіць. Крэсла падплыло бліжэй, Мумімама жвава ўхапілася за яго хвостом і пацягнула.

– Раз-два, пацягнулі! – падбадзёрвала яна.

– Тры-чатыры, пацягнулі, – закрычаў і Мумітроль.

– Пацягнулі, – пішчаў маленькі звярок. – Трымайце моцна!

Крэсла паціху павярнулася да пагорка, і нейкая добрая хваля выкінула яго на сушу. Котка пачала браць кацянят аднаго за адным за шкуру і расадзіла іх у радок сушыцца.

– Дзякую за дапамогу! – сказала яна. – Нічога горшага са мной у жыцці яшчэ не здаралася. Кот яго дзяры!

І яна пачала вылізваць сваіх кацянят.

– Здаецца, неба праясняецца, – сказаў маленькі звярок, каб перавесці размову на іншае. (Яму было сорамна, што ён не дапамог ратаваць котку і кацянят.)

Але ён казаў праўду: хмары пачалі разыходзіцца, і неўзабаве паміж імі прабіўся сонечны прамень, за ім яшчэ адзін, а потым сонца ўжо цалкам паказалася і заззяла над бязмежным акіянам вады, над якім падымалася пара.

– Ура! – закрычаў Мумітроль. – Вось убачыце, цяпер усё наладзіцца.

Прыляцеў ветрык, які разagnaў астатнія хмары і абдзьмуў мокрая ад дажджу верхавіны дрэваў. Хвалі на вадзе суцішыліся, недзе заспявала птушка, і котка завуркатала і пацягнулася на сонцы.

– Цяпер мы можам ісці далей, – рашуча сказала Мумімама. – У нас няма часу чакаць, пакуль сыдзе вада. Залазьце на крэсла, дзеткі, а я спіхну яго на ваду.

– А я, бадай, застануся тут, – сказала котка і пазыхнула. – Не варта рызыкаваць без патрэбы. Хай зямля падсохне, тады мы і пойдзем дахаты.

Кацяняты тым часам, павесялеўшы на сонцы, расселіся вакол сваёй мамы і пазыхалі таксама.

Мумімама адштурхнула крэсла ад берага.

– Асцярожней! – сказаў маленькі звярок.

Ён сеў на падлакотнік і пачаў круціць галавой па баках з надзеяй, што яны змогуць знайсці што-небудзь каштоўнае сярод рэчаў, якія плавалі ў вадзе пасля паводкі. Напрыклад, скарбонку з дзіяментамі. А чаму не? Ён пільна ўглядаўся ў заліты вадой абшар і, як толькі заўважыў штосьці бліскучае, радасна крыкнуў:

– Кіруйма туды! Там нешта блішчыць!

– У нас няма часу лавіць усё, што тут вакол пла-

вае, – буркнула Мумімама, але ўсё-ткі паплыла ў тым кірунку, бо яна была добрая мама.

– Эх, гэта проста старая бутэлька, – расчаравана прамовіў маленькі звярок, вылавіўшы яе хвостом з вады.

– І нічога смачнага ў ёй няма, – сказаў Мумітроль.

– Няўжо вы не бачыце? – крыкнула Мумімама. – Гэта ж незвычайная бутэлька – яна паштовая. У ёй ляжыць ліст.

І, выняўшы з сумачкі каркаўнік, яна адкаркавала бутэльку, разгарнула паперку дрыготкімі рукамі і прачытала:

«Калі вы знайшлі гэты ліст, будзьце ласкавыя, зрабіце ўсё магчымае, каб выратаваць мяне! Маю прыгожую хатку знесла паводкай, і цяпер я сяджу, самотны, галодны і халодны на дрэве, а вада тым часам падымаецца ўсё вышэй і вышэй.

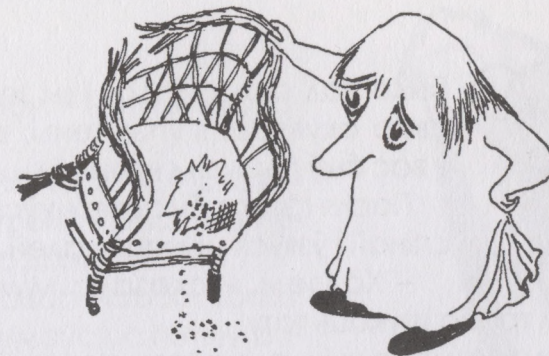
Няшчасны мумітроль».

– Самотны, галодны і халодны, – паўтарыла Мумімама і заплакала. – О, мой бедны маленькі Мумітроль, твой тата, напэўна, даўно патануў!

– Не плач, – сказаў Мумітроль. – Можна, ён яшчэ сядзіць на тым дрэве дзе-небудзь зусім побач. А вада ўжо спадае.

І праўда: вады рабілася ўсё менш. Сям-там пачалі зноў праглядаць пагоркі, платы і стрэхі дамоў, а птушкі заліваліся спевамі.

Крэсла паціху плыло

да пагорка, на якім сабралася шмат народу. Там усе бегалі, мітусіліся і вылоўлівалі з вады свае рэчы.

– Гэта маё крэсла! – закрычаў вялізны хемуль, які ўжо набіраў на беразе кучу мэблі са сваёй гасцёўні. – Што гэта вы прыдумалі – плаваць на маім крэсле?!

– Зусім нам і не патрэбна гэтая гнілая лодка! – сярдзіта сказала Мумімама, саскокваючы на бераг.

– Не задзірайцеся з ім, – шапнуў маленькі звярок. – Ён кусаецца!

– Цьфу на яго! – адказала Мумімама. – Хадзіце за мною, дзеткі.

І яны пайшлі далей па беразе, а хемуль застаўся заклапочана разглядаць мокрую абіўку свайго крэсла.

– Глядзіце, – сказаў Мумітроль і паказаў на спадара Марабу, якія хадзіў сюды-туды па беразе і мармытаў нешта сабе пад нос. – Цікава, а што гэты згубіў – выглед у яго яшчэ больш заклапочаны, чым у хемуля!

– Мілыя насатыя звяркi, – сказаў спадар Марабу, бо пачуў, што размова ідзе пра яго. – Калі б вам

было пад сотню гадоў і вы згубілі б свае акуллары, я ўпэўнены, выгляд у вас быў бы зусім не вясёлы.

Пасля гэтага ён павярнуўся да іх спінай і ўзяўся шукаць далей.

– Хадзем, – сказала Мумімама. – Нам трэба шукаць тату.

Яна ўзяла Мумітроля і маленькага звярка за рукі і жвавай хадю пайшла далей. Праз пэўны час яны ўбачылі, што ў траве, там, дзе вада ўжо сышла, нешта блішчыць.

– Ну, гэта ўжо яўна брыльянт! – закрычаў маленькі звярок.

Але аказалася, гэта былі звычайныя акуллары.

– Гэта, відаць, акуллары спадара Марабу, праўда, мама? – спытаў Мумітроль.

– Напэўна, – адказала яна. – Бяжы і аддай яму. Ён узрадуецца. Але спяшайся, бо твой тата сядзіць дзесьці галодны, халодны і зусім адзін.

Мумітроль на сваіх кароткіх ножках пабег на ўвесь дых і яшчэ здалёк убачыў, што спадар Марабу так дагэтуль і корпаецца ў мокрай твані.

– Вось, – закрычаў Мумітроль, – вось вашыя акуллары, дзядзечка!

– Праўда? – здзівіўся спадар Марабу і ўзрадаваўся. – А ты не такі малы, калі змог дапамагчы мне.

Спадар Марабу пачапіў акуллары на нос і агледзеўся.

– Мне, на жаль, трэба ісці, – сказаў Мумітроль. – Мы таксама шукаем.

– Разумею, разумею, – спагадліва сказаў спадар

Марабу. – І што вы шукаеце?

– Майго тату, – сказаў Мумітроль. – Ён сядзіць не дзе на дрэве.

Спадар Марабу трошкі задумаўся, а потым расшуча сказаў:

– Самі вы з гэтым не справіцеся. Але я вам дапамагу, бо ты ж знайшоў мае акуллары.

Ён асцярожна падхапіў Мумітроля сваёй вялізнаю дзюбай, пасадзіў яго сабе на спіну і, махнуўшы крыламі, узляцеў над берагам.

Мумітроль ніколі раней не лётаў, і яму здалося, што лятаць – гэта вельмі весела і трошачкі страшна. А калі спадар Марабу прыязмліўся побач з мамай і маленькім звярком, Мумітроль нават заганаўся сабою.

– Я гатовы дапамагчы спадарыні ў яе пошуках, – сказаў спадар Марабу і пакланіўся Мумітролевай маме. – Калі спадарства пагодзіцца залезці да мяне на спіну, мы зможам вылецець зараз жа.

Спачатку ён падняў і пасадзіў сабе на спіну Мумітролеву маму, а потым і маленькага звярка, які аж завішчаў ад захаплення.

– Трымайцеся мацней! – параіў спадар Марабу. – Зараз мы паляцім над вадой.

– Гэта самая неверагодная з усіх нашых прыгодаў, – сказала Мумімама. – А лятаць не так страшна, як я думала. Ну, давайце цяпер глядзець ва ўсе бакі, можа, заўважым тату!

Спадар Марабу лётаў вялікімі кругамі і ненадоўга завісаў над кожным дрэвам. На галінах сядзела

шмат розных істотаў, але таго, каго яны шукалі, нідзе не было.

– Я ўсіх астатніх выратую пасля, – сказаў спадар Марабу, захоплены выратавальнаю экспедыцыяй.

Так ён доўга лётаў сюды-туды над вадой, пакуль сонца не пачало заходзіць, і ўсе іх спадзяванні пачалі знікаць. Раптам Мумімама крыкнула:

– Вунь ён!

Яна замахала рукамі так, што ледзьве не ўпала.

– Тата! – ўзрадаваўся Мумітроль.

І маленькі звярок таксама завішчаў у знак падтрымкі.

На адной з верхніх галінаў высокага дрэва сядзеў мокры і сумны мумітроль, які пільна

ўзіраўся ў заліты вадой далягляд. Каб яго заўважылі і выратавалі, ён пачапіў на галіну сцяг. І калі спадар Марабу разам з усёю яго сям'ёй апусціўся побач, Мумітата да таго ўзрадаваўся, што не мог вымавіць ні слова.

– Цяпер мы ніколі больш не расстанемся, – сказала Мумімама і, пусціўшы слязу, абняла тату. – Ну, як ты? Не прастудзіўся? Дзе ты быў увесь гэты час? А які ты пабудаваў дом? Ён быў прыгожы? Ты часта думаў пра нас?

– Дом быў напраўду вельмі прыгожы, але яго, на жаль, змыла паводкай, – адказаў Мумітата. – А мой ты маленькі, як жа ты вырас!

– Ну, што ж, – расчулена сказаў спадар марабу, – давайце, напэўна, я зараз перанясу вас на сушу, а тады палячу ратаваць астатніх, пакуль сонца не зайшло. Прыемна ратаваць іншых.

І ён паляцеў з імі да берага, а яны наўзахваткі разказвалі адно аднаму пра ўсе жахі, якія ім выпала перажыць. Уздоўж берага гарэлі вогнішчы, пацярпелыя ад паводкі грэліся каля іх і гатавалі ежу,

таму што ў большасць не засталася свайго жылла. Каля аднаго такога вогнішча спадар Марабу і пасадзіў Мумітроля, яго тату і маму і маленькага звярка, а тады, спешна развітаўшыся, паляцеў далей.

– Вечар добры! – павіталіся з імі два марскія конікі, якія палілі гэтае вогнішча. – Калі ласка, сядайце бліжэй, хутка будзе гатовы суп.

– Вялікі дзякуй, – сказаў Мумітата. – Вы нават не ўяўляеце, які прыгожы дом я меў да паводкі. Я збудаваў яго сам. Але я пабудую новы дом і запрашаю вас у госці ў любы час.

– А дом быў вялікі? – спытаў маленькі звярок.

– На тры пакоі, – адказаў Мумітата. – Адзін быў нябесна-блакітны, другі сонечна-залаты, а трэці ў бубачкі. А на гарышчы быў яшчэ гасцявы пакой для цябе, маленькі звярок.

– Дык ты сапраўды меркаваў, што мы ўсе будзем там жыць? – спытала Мумімама і ўзрадавалася.

– Вядома, – адказаў тата. – Я шукаў вас паўсюль і заўсёды. Я ніколі не забываў нашу старую кафляную печку.

Так яны сядзелі, разказвалі адно аднаму пра свае прыгоды і елі суп, пакуль не ўзышоў месяц і вогнішчы на беразе не патухлі. Тады яны пазычылі ў марскіх конікаў коўдру, укруціліся ў яе і заснулі.

На другую раніцу вада ўжо амаль сышла, і ўся кампанія выправілася ў дарогу. Свяціла сонца, надвор'е навявала добры настрой. Маленькі звярок ішоў наперадзе і скакаў ад

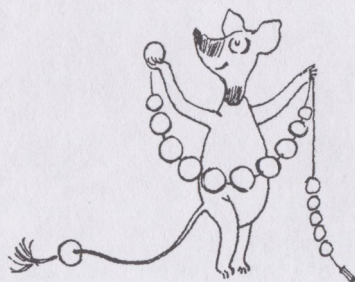

радасці. Ён быў такі шчаслівы, што нават закруціў хвосцік банцікам. Так яны ішлі ўвесь дзень і захапляліся прыгажосцю прыроды, бо пасля дажджу паўсюль распусціліся дзівосныя кветкі, а дрэвы пакрыліся дзе квеценню, а дзе пладамі. Варта было трошкі па-трэсці дрэва, і на дол сыпалася садавіна. Нарэшце яны прыйшлі ў даліну, якая здавалася прыгажэйшай за ўсё тое, што яны бачылі ў гэты дзень. Пасярод даліны стаяла чароўная хатка, пафарбаваная ў блакітны колер і вельмі падобная да кафлянай печкі.

– Ды гэта ж мая хатка! – радасна закрычаў Мумітата. – Яе знесла паводкай, і цяпер яна стаіць тут!

– Ура! – закрычаў маленькі звярок.

І ўсе яны пабеглі да хаткі, каб як след ёю налюбавацца. А маленькі звярок нават залез на страху і ад радасці закрычаў яшчэ мацней, бо знайшоў пацеркі з сапраўдных вялікіх перлінаў, якія закінула на страху паводкай.

– Цяпер мы багатыя! – закрычаў ён. – Цяпер мы можам купіць сабе машыну і яшчэ большую хату.

– Не! – сказала Мумімама. – Гэтая хата – найлепшая ў свеце.

Яна ўзяла Мумітроля за руку, і яны ўвайшлі ў нябесна-блакітны пакой. Так яны і жылі ў той даліне ўсё сваё жыццё, калі не лічыць некалькіх вандровак, у якія яны выпраўляліся дзеля разнастайнасці.

У серыі кніжак пра мумітроляў таксама выйдуць:

Камета над далінай мумітроляў
Чарадзею капаюш
Успаміны Мумітаты
Небяспечнае лета
Мумітрольская зіма
Нябачнае дзіцё
Мумітата і мора
Даліна мумітроляў у канцы лістапада

Янсан, Тувэ

Я65 Маленькія тролі і вялікая паводка / Тувэ Янсан; пер. з швед.
Насты Лабады; ілюстрацыі Тувэ Янсан. — Мінск : Зміцер Колас,
2010. — 56 с. : іл.

ISBN 978-985-6783-85-5

Казачная апавесць «Маленькія тролі і вялікая паводка» – першая з серыі кніг, прысвечаных мумітролям, чароўным і забаўным істотам, прыдуманым, апісаным і намалёваным выдатнай фінскай пісьменніцай і мастачкай Тувэ Янсан (1914–2001).

Адрасуецца дзецям малодшага школьнага ўзросту, а таксама ўсім аматарам і заўзятарам мумітроляў.

ББК 84(4Фин)-44
УДК 821.113.6-93

Літаратурна-мастацкае выданне

Янсан Тувэ
МАЛЕНЬКІЯ ТРОЛІ
І ВЯЛІКАЯ ПАВОДКА

Адказны за выпуск Зм. Колас

Падпісана да друку 14.01.2010. Фармат 60x84 1/16.
Папера афсетная. Гарнітура Century Gothic. Друк афсетны.
Ул.-выд. арк. 3,76. Ум. друк. арк. 1,53.
Наклад 1000 асобнікаў. Замова 22.

Выдавец Зміцер Колас
ЛІ № 02330/0552654 ад 04.01.2010.
Пр. Незалежнасці, 105–14, 220023, Мінск.

Надрукавана з арыгінал-макета заказчыка
у друкарні СТАА «Медысонт»
ЛП № 02330/0150444 ад 19.12.2008.
Вул. Ціміразева, 9, 220004, Мінск.

TYBGGYHOCAMHEHBPKISPTPOMIBYAKAPAKAZKAK